

~~70к. XV. 6. 33.~~

В. дмітріјева.

Ен ескöј нінöмабуö.

Роч выльс коміон лөгöдіс

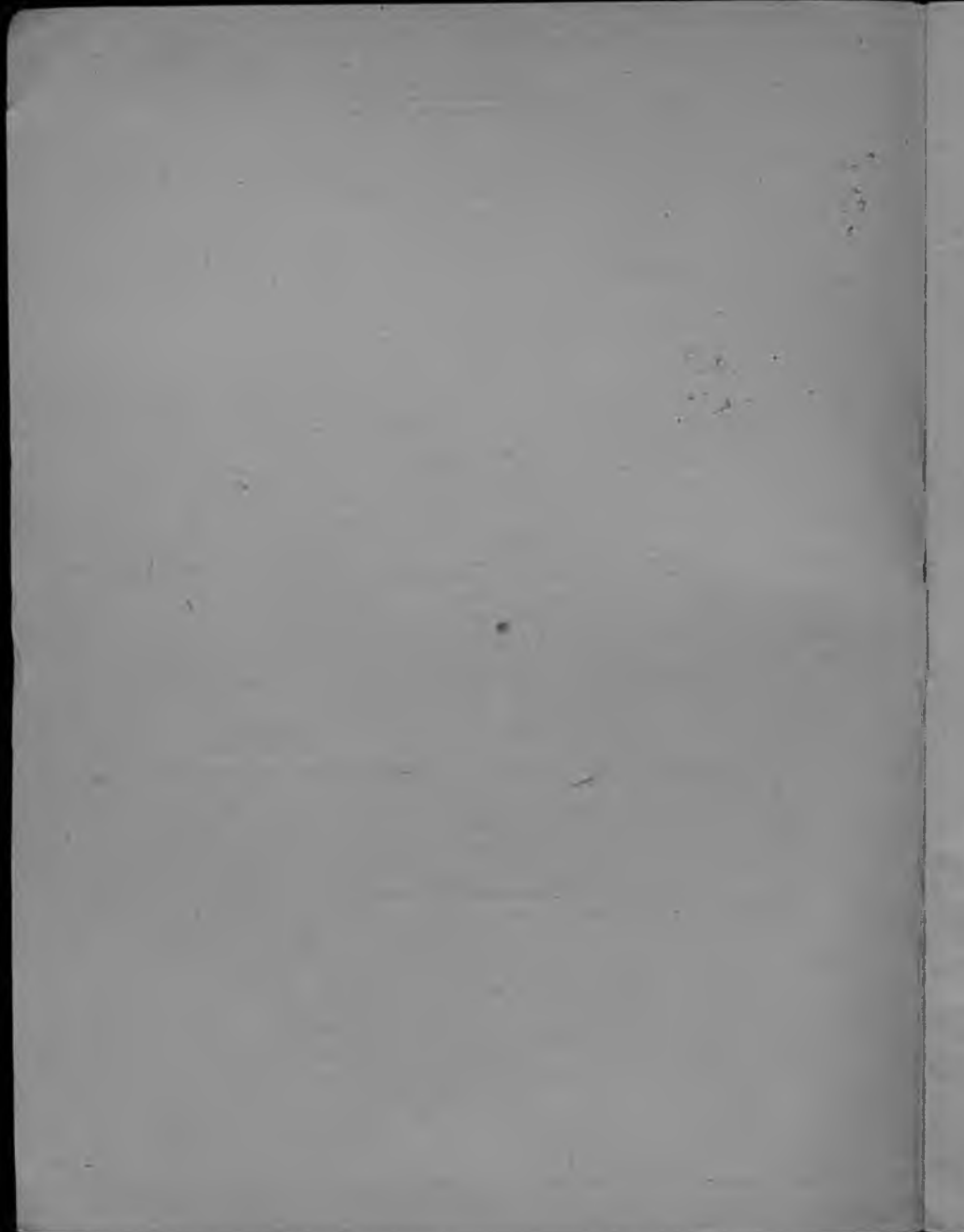
М. Жыжова.

Комі-ніга-лезан-ін

Сыктывдін-кар

1926 во.

Коми-3
2-730

В. дмітріјева.

2434
П. Б.
1926

Ен ескөј ңинөмабуө.

Роч-вылыс коміон лөгөдіс

М. Жыжова.

Коми-ыга-лезан-ін
Сыктивдін-кар
1926 во.

4548

В. Дмитриева. Как люди болеют и мрут от невежества и суеверия. Перевод на коми язык М. Жижевой.

Г. Устьысольск, тип. Коми Издательства
Зырлит № 279. Тираж 1000.

Кызі жöz вiгöны да кулöны аслас велöдчытöмысла да Һинöмабуö ескöмысла.

Сiктјасын öнöр-на жöz кутчiгöны важ-омöл-оланногö: бурдöдчöны „тöдыгјас“-ордын, ескöны „вöрсаясöс“, „оыгаöс“. Сiјö ставыс сы-понда, мыј сар-дырјi крестанаöс нарoгнö ез велöдны грамотаö, кутiсны пемыдөн. Везiг-öd секи сiктјасö ыстöны вöли сöмын сещöм Һигајас, көнi гiжöма кызі чöва, лаңтöмөн-овны, ескыны јенјасöс, радејтны сарјасöс да на-дор сулавы.

Медга уна велöдчытöмыс нывбаба. Сы-вöсна öнöр-на сiктјасын уна быдгама-сiкас пöверјö. На-јылыс i кутам гiжны таяö-Һигаын.

Öнöр-на крестаналөн олём абу бура лöсöдöма, јона-на налы гöкыда овгö. Керкајас поснiгö, пемыдöг, Һајтöг. Öткымынлаын керкајасас јöзыс-кöд-щöц олöны кукаңјасыс-i, балајасыс-i, порг-пiјаныс-i. Уғлöны семја-кодыс ставныс öтчукöрын, ужалан-пагкöмнас. Сы-вöсна керкааныс Һајт, лок-дук. Һајтыг чужöны тојјас, лудiкјас; Һајта-олёмла лöдны быдгама вiгöмјас: лөмöсгöм, лудöм, гiнвiгöм да мукöд. Бурдöдчыны Һекор, пыр шуöны, гашкö сiз бурдас. Бурдöдчöм-јылыс,

вiгöмјас-јылыг ыгајас ез вöвны, да көѳ i вöлины, лыѳдыныс, ескö, ыкөдлы вöли. Велöдчöм, бурдöдны-кужыг-морт матi-гöгöрын абу. Емөг сöмын „тöдысјас“, попјас-да, дај сiјö на-dinö мунöны кор зiк-нын матöвоасны. Вот тащöм-ыајта,-дурка,-гöла,-пемыда-олiгас, гöбöч-гтен щакгалöм-моз-жö, быдмöны, паскалöны быдгама-пöверјöыс, ынöм-абу мојдкывыс.

Вiгмас-кö кодкö семја-пыщкыс, кытчö, код-ордö мунаң, мыјөн бурдöдчан?

Мунöны „тöдыс“-ордö. Сiјö шöпчитас мыјкö, мыјкö пуктас вiган-инö; öзöс-вуг-мыгкöм-ваөн лыбö шом-пыр-лезöм-ваөн вiгыгöс јуктöдас, пызјас. Бурдас вiгыс,—бур; кулö,—сылы-пö сiқи јен шуöма.

Кывтöм-пемöсјас кутасны омöлтчыны, оз сојны, мöсјас јöв чiнтöны, вöрајасыс налөн когмöны, вöв кутас чотны,—пемыд-војтыр шуöны: олыс-аыс-пö најöс оз раѳејт, мöслыс јöвсö ыоыалö, вöлöс војбыд гулајтöдö.

Мыјда быдгама шогсö, зык-шумсö, уронсö терпитö крестаның аслас-велöдчытöмла, пемыд-лунла.

Мед-јона. ѳерт, велöдчытöмла быд-локыс инмö чельафлы. Чужö зев зумыд, крепыд, зонви́за кага. Сылы мед-возза лунас-жö гујöны вомас рузум-ыоың, рузöг-ыаың акыалöмаöс-да. Сегга быд-миг-чöжыс сiқи щöщ вердöны. Пöрысјас шуöны: „Мам-јöлыд-пö кагаыдлы еща; кущöм пöтöс сенi сöмын ва-да; те сылы ыаытö куртчышт да гујыш-

тав вомас, роктö лыбö-лы,—сыыг кагаыд јонмö-жык; мам-јöv-вылын-вiқiгөн кагатö шыгјөн мöри-тан". Мам кывзö налыг, вердö кагаос рузум-но-нөн, аслас, ескö, нонјасыс јöлысла пöлтчöмаөг, потны көсјöны.

Сујалас мам лафенечлы куртчалöм-наы вомас, а сiјö оз-на вермы наыа-тортö сојны. Сы-вöсна аклалöм-наыс комöкјасөн кујлöны кага сувјын, сiсмöны сенi, шоммöны. Кынöм дундö, барабан-код чорыд лоö. Кагалы делö, кынöмсö орјöдлыны-вундавны кутас. Сiјö горзö, пеггö, чуж-јасö.

— Вомқалдмаөг кагатö,—шуöны пöчјас:—колö пызјыны öзöс-вуг-мыскалöм-ваөн.

Пызјöны, шöпчiтöны, кi-кок мурталöны. Мiт-рöпан-„угофнык“ вөнөн вөнöдлöны,—сегга пыр-жö наы-акыл вомас сујöны. Сiқи-вiқöмыг кага јешщö јона омöлтчö, јöv сојны оз вермы, сiјö бөр петö горқöдлöмөн.

— Тајöс пөг-пывванын колö пывгöдны,—шуöны пöчјас.

Пывгöдасны, петкöдасны сетыг кагаос öдва-ловјаөн, горзыныс-нын оз вермы. Пöрысјаслы лу-бö, жерјалöны:

— Со-öd i лаытiс. Öнi сегга бурдас-нын.

Кага оз бурд. Пывван-жарыг-палалöм-бöрын сiјö вылыг чужјасö-бöрдö. Мамлы щöктöны јук-тöдны кагаос мыјөн-гурö. Мам јукталö, мукöд-дырјi, тöдтöгыд, вестг кулан-зельяөн. Сы-понда кага жугыльмö, омöла сојö, нөжјö быдмö, сылö

сіг-моз—кулө. Мам бөрдө, шоггө. Сижс бурддө-ны пөчөјас: „Ен бөрд. Том-на-өд те, вылөс вајан“.

Наң-акылыг да кыз-гурө мыјөн-гурө вердө-мыг һоңпом-кагајаслөн овлывлөны со-кущөм-ви-гөмјас: вом-пыщкөс чветитөм,—вом пыщкөсыс ставыс јежыд; зыңгөм-висөм,—кага омөл, блед, өдва-ловја, да англијскеј вигөм—рахит, велөдчөм-јөз-ногөн-кө.

Вајасны кагатө больничәө, рачасны: һәјт-ру-зумтө,—мытчыгө докторлы ичөтк, омөлик, коңөр-коф ловја лов. Виқөдныс сы-вылө сөкыд, полана. Чужөмыс ичөтк, чуқыра; кi-кокјасыс плет-коф вөснiфiкөс; рушкуыс зев ыжыд, барабан-коф. Зелт-чөм-кынөмас төдчө став сөныс. Гiнјасыс гыры-сөг, паскыдөг; виқөдөны скөра, жугыла, бытөтө көсјөны јуавны: мыјла-нө-пө менө чужтiд? Онi кагаыс оз-һын горзы, оз чужјас, сөмын пiнтөм-вомсө восталө да һөжјөнiк плет-коф-кiјаснас вөрөшiтышталө.

— Ыжыдө-һын кагаыд?—Јуалө доктор.

— Којмөд-во-вылө-һын петiс,—шог-пырыг шуө мамыс

— Којмөд арөс!.. Кујiм-арөса қоңвиқа-челә-фыд котралөны-һын, сорнiтөны, долыд-дырјi сера-лөны, вигiгөн, дојмөм-бөрын бөрдөны. Тенәд со кагаыд пөрысмөма-һын, олөмыс талөн овгөма-һын. Öдва лолалө. Пөлыштан—кусас. Мыј-нө те та-көд вөчiн?—кагасө жәлитөмөн јуалө доктср.

— Прiтча суiс.

— Кущөм прiтча?

Господа лөн-көт, крестаналөн челаф ставыс өтко-
дөс, ставсө өткода колө вердны, виңны-да.

Өткымын-мамыд ескас тенад висталөмлы,
көсжысас виңны,-вердны кагасө щөктөм-серти. Сө-
мын гортас воас, кущөмкө пөрыг-төтө шуас кыв-
-мөд кага-вердөм-жылыс, мамыдлөн став-көсжысө-
мыс вунө: бара кутас виңны-вердны кагасө важ-
-мозыс.

Ставныс төдөны, кыңи өктжасын кагајас, гут-
јас-моз, кулөны. Кущөм-нывбабаөс он јуав, сы-
лөн дәсөти-челафыз колөма овны сөмын вит-квајт,
мукөдлөн өиңимыс—кујим. Щочлөн-нын колөны ов-
ны став-челафыс.

Крестана чужөмсаңыс гуө-пыртөңныс олөны
чераңвезјө-моз шедөмөн нинөмабуө-ескөмө. Налы
кажитчө, мыј најө абу ыжыдөс агныс ас-выланыс,
мыј өинмөн-адзытөм, төдтөм-вынјас на-вылын
ыжыдалысјас, кодјас і бергөдлөны став олөмнас.
Збылсө, ферт, некущөм сещөм-вын абу, і праме-
ја-кө мөвпыштны да буржыка гөгөр-бок вежө-
равны, адзан: ставыс му-вылын гөгөрвоана, ју-
гыл-лун-коф тыдалана.

Унаыс кывлывлан өктжасын тащөм-горни:
унмовсөма-пө вөрын, либө му-вылын, морт. Учигас
сылы вомас пырөма нңув (ниглеј), либө четчыш-
төма лагуша, позјалөма рушкуас, пијанасөма. Сы-
ган сөгга мортыс і виемөма. Бурдөдчөма, бур-
дөдчөма сјјө „төдысјас“-ордын, абу бурдөма. Му-
нөма больничай. Сени видчысөма кор став јөзыс
разөдчас, сөгга бөрдөмөн кутөма норасны док-

торлы: „Отсав, баѳушко-доктор, кувны куті. Нѳзув пыщкѳ пырїс да овмѳдчїс сетчѳ“.

— Нѳзув?! Кырї-нѳ?

— Ме ог тѳд. Шуѳны-тај, вѳрын-пѳ, урїгѳн-а. Кыла кырї сїјѳ сен ветлѳдлѳ, шѳјтчѳг оз сетлы. Нѳкущѳм-сојан лов оз лепты. Мукѳд-дырїј морѳсѳ кајас да сещѳма топѳдас, лолавны ог вермы. Вѳрѳшитчыны пондас,—сѳлѳмѳј мајыш-мунѳ.

Вїдлалан вїсыгѳс. Тѳдѳмыг, нѳкущѳм нѳзув он адчы, а мортлы сувјас чужѳма плавгѳс вїзак-ков—солїтор, кырї шуѳны сїјѳс велѳдчѳм-јѳз. Сїјѳ зев ѳок-тор. Сы-понда морт јона омѳлтчѳ, воштѳ вынсѳ; овывлѳ, мортѳс кутас шыблѳдлыны, лыјас јукавны-вїсны. Ков унжыкыгсѳ чужѳ пугытѳм порг да ѳш-јаж сојѳмыг, јажјасыс-кѳ солїтораѳг вѳлѳмаѳс. Ков вѳтлыны абу пыр кокнї. Сїјѳ вермас вѳчны сѳмын доктор, аслыс-пѳлѳс ѳекарствојасѳн. Ков-вѳтлѳм-бѳрын морт рїкѳр справїтчѳ.

Вѳлї і со куцѳм вїгыг. Нывбабалы шуѳмаѳг, кынѳмад-пѳ теныд пырѳма ѳагуша, бергалѳ сенї да горзѳ, медга-нын-јона сојѳм-јуѳм-бѳрын. Кор мї кутїм вїдлавны сїјѳс, качалїм, желудокыс сылѳн ыждѳма (ем сещѳм вїгѳм). Тақї вїгїгѳн желудокѳ-кѳ уна-ва вескалас, сїјѳ, бутылкаын-моз, буљкјавны сенї пондас. Сїјѳ ва-шысѳ јѳзыд і шуѳны вѳлѳм ѳагуша-горзѳмнад. Желудок-ыждѳм-вїгѳмыг поѳѳ бурдѳдчыны: колѳ больнїчаын желудоктѳ пожјавны, весавны сы-вылѳ лѳгѳдѳм-їн-

струментјасөн, сөгга јуны лекарство, мыјкө-дыра
відчыгны сөкыд-чорыд-сојаныг да уна-ва јуо-
мыг.

Мөд-нывбаба вајіс больнычаө. асгыс кагасө,
шуө, јурас-пө кызкө шыр вескалөма. Көт-пө кыв-
зышт, вөрөмыс і чівзөмыс кылө.

„Абу-нын тајө олыг таладор-југыдын, страгт-
-өд“, шуө мамыс.

Пөртчіс чышјансө кага-јурыс, индө јур-вогла-
-дорас.

Кагајаслөн јур-лыјас-бурдтөзыс (өтлаасавтө-
зыс) јурас овлөны һебыдк-інјас—рөмыстанјас.
Сетчө-кө пелтө пуктан да кутан кывзыны, быт-
тө сені мыјкө тіпиктө. Сіјө—сөнјасөдыс вөрө-вет-
лөдлө вірыс, сетчө јурас. Велөдчытөм, -пемыд-төт-
каыд сіјө вір-мунөмсө і чајтөма шырөн.

Сіктјасын ем нөшта өтї ескөм. Шуөны: вөв
јурсі-кө-пө вескалө ваө, сен сіјө ловзө, пөрө куз
вөсны-һізувө, „јурсі-аһ“-ө, кыз шуөны пемыд-јөз.
Сіјө „јурсі-аһ“-ыс-пө чіпсө, кор шыг; „јурсі-аһ“-
-а-ваын-пө купајтчыны оз поз. Сешөм-ваын-кө
купајтчан, „јурсі-аһ“-ыс пырас јајад да јывмас
сені. Сы-вөсна сөгга туша-кузаяд мылјас петө-
ны, лөмөгсан, медса-һын чуңјасыд вігмөны. Збыл-
сө, ескө, һеушөм ловја-јурсі абу-һі, оз сіјө вер-
мы лоны-һі. Чуңјас пыктылөны, өдлөны, һајт-
-јемөн-суцкысөгөмыс; морт чірејөгзылө, мылльөг-
гылө һајта-дурка олөмыс, лібө вірас колан-тор-
јыс абу тырмымөн да сіјөн. Сіјө унжыкыс омөл-
-сојаныг, шыгјалөмыс овлө. „јурсі-аһ“-ыд—сіјө

прөстөй баба-горңи. Некущом эмеј-ни, лагуша-ни, пежгаг-ни морт-пын овны оз вермы. Шуам, көт і веккаласны најө сетчө, пыр і пөдөны: сынөд-төгүд-өд, буракө, он ов. Сөмын ковјас морт-пыщкын вермөны овны дај сiјө почө најөс вөтлыны, доктор вөтлас.

Куз-ковјасыд ескө збылыг прамеја морттө вермасны повчөдны-да: метржын-ыжда ковјыд петас-да, ферт, сiјөс сөгөа верман эмејөн і чайтны. Либө њајт-ваын купајтчөм-бөрын лөмөссан, чреј-өссан, кiгтас,—пемыд,—велөдчытөм-мортыдлы мыыг-пө сiјө і лои, і думайтө—ва-јурге-понда. Тајө-јаслы ескөмыд абу-на сецчөм-тешкоф. Овлывлө таыг омөль. Шуам, кодлыкө вөтыс либө бiа-дырга сөрөмыс палалөм-мыгтыс збылөн кутас кажiтчыны, сы-јылыг сiјө кодлыкө-мөдлы вiгталас. Мөдыс ескыны-жө кутас, којмөдлы вiгталас, нөшта мыјкө ассагыс сөдгыштөмөн. Вөлөгт-куза пагкалас јуөр, Трөш-Марја-ордө-пө војјасын воывлө гура-омөль, ас-гiннас-пө сiјөс адзылөма Лукјан-гөтыр. Марја јурбитө, крестаөб: го-јеј-бог-пө некущөм-омөль оз воывлы,— да сылыг кыв пыфди оз пуктыны, оз ескыны.

Бөрынжык сецчөм-горңијасыг Марјалы шуштөм лөб, повны кутас. Кутас сылы кажiтчыны, бытөбө сы-пыщкын збылыг ем омөлыс. Тацчөм-люк-славајас медга-јона лөгөдалөны өтка-олыг-нывбабајас, дөвајас да салдаткајас-вылө. Мужик-төг-олөмыг уна-нывбаба вiгмөны iстерiјаөн (докторјас вiгөмсө сiјi шуөны). Отка-олыг-мортлы

гажтөм, шуштөм; пыр бытто кулом либө мунөм-мортсө видчыгсө, пель-чошкөдөмөн пыр кывзыган. Сы-вөсна сijö лоө полыгөн, наргыгөн: став гөлө-мөj-пө-нын доjмалис, векыда потө шогөjла. Збыльсө, ескө, ферт, некущөм гөлөм-вигөм абу, гажтөмыс најос гоjө. Сещөма гажтөмчөмысла да шөггөмысла уна-нывбаба немыс-кежлө вошөны. Рамжыкјасыс заводитөны вичкоө ветлыны, блажитны; збоjжыкјасыс гулаjтны зонјаскөд, куритчыны, вина-јуны. Вөлөст-куза мунө на-јылыс омөль горны. Сijö-горныс нывбабаос јонжыка скөрмөдө,—сijö јонжыка гулаjтны заводитө. Гулаjтөмнас да јуөмнас доңвиқалунсө, вынсө воштө. Заводитө горзыны мыj-гурө, кущөм-гурө гөлөсөн. Сiқи-жө вермас лоны јона-јурбитыс јеннога-морткөд. Јурбитас сijö јөjмытөчыс, јурвежөр-воштөчыс. Кутасны сылы каситчыны ангелјас, омөльјас, адын сотчөм,—быдтор, мыj вичкоын кывлас поплыс сөрөмсө. Кодјураыдлы либө јурбитөмла-јөjмөмлы-кө кодкө вашнитас: „те-ордө-пө војнас омөльјас волөны“,—сылы сijö збыльөн пондас кажитчыны. Омөлыс-пө воас да мужикө пөртчө, малалө менө, жалитө, окалө...

Наука-герти-кө ескө, тајө-нывбабаыс,-инө, вигөма, вежөрыс сылөн торкөма, колө лечитны сijос. А пемыд,-велөдчытөм-јөз-ног-кө, фавөлыс прес-толнас пырөма сы-пыщкө. Попавны-пө сijос колө, либө „төдыс“-ордө нулыны. Ескө, некущөм-попван, ни „төдысгаң некущөм-отсөг оз вермы лоны вичылы. Колө ескө сijос велөдыштны да

гетны сылы буржык-ыга лыффыны. Бур-ыгајас-лыффымыскрестанаыдлөн журыс јурдасжык. Секи најө оз кутны ескыны быдсама-сөрөмлы, мойд-кывлы, ынөмабулы. Шын-моз сјјө ставыс разалө. Олөм налөн лоө долыджык, гажажык; агныс зон-вјабжык.

Уна омөль вөчөны сиктјасын „төдыг“-јас. Ун-жыкыс на-пыг суг, муфер-војтыр. Најө төдөны сиктса-јөзлыг пемыдлунсө, быдторлы ескөмсө, вор-сөны најөн, ылөдлөны быд-ногөн аслыныс пөл-за-понда. Јөз наыс полөны, рафејтөны најөс, оз лыгтны воча вегіг лок-кыв шуны. Пірјас-дырјі, пражыкјас-дырјі мед-бур гөстјас најө. Он-кө-өд кор, либө омөля-кө пөщужтан најөс, лөгагасны да керасни: ічмоң-гозјаыд мөд-лунгаыс-жө пі-насны да когасны пондасны, либө кодкө —морт-лі скөтыд-лі—вігмасны. Збылыг, овлывлө сещөм-ді-вөыд: ічмоң-гозја мөдлунгаыс-жө көјіна-пона-моз олөны, сіннас мөда-мөднысө оз адқыны, сө-мын сјјө абу „төдыг“-вөсна. Мырдөн мөда-мөдыс-лы-мустөм-јөзөс гөтралөмла-сетөмла сјјө. Мед-воқ-за-војгаыс најө јешщө-нын јона мөда-мөдыслы мустөммөны. Скөтыд либө, оз-жө-өд сјјө „төдыг“-помыг вігмы, а омөль көрымыг, дөжөріттөмыг. пемыд,-зескыд,-дука-картајасыг да мукөдыг. Өт-чыд со-кущөм-тор вөлөма. Матөвоөмаөг вөлөн, не-кықі-пө оз гетчы додфавны: јурнас і став кокјас-нас пеггө. Кутөмаөг мыжавны сетыг „төдыг“-Трөшөс: керіс-пө сјјө. Збылсө еөкө вөлөм гыж-костас пыдө жел пырөма да дојмөмысла вөлөм.

оз сетчы дофдавны. Жельсö перјöмаөг, — вöв важ-кофыс рам лоöма.

„Тöдыс“ — öс-радејтöм медса-јона пырöма нывбабајас-костö. Велöдчöм нывбабаыд-öд еща-на. Сы-вöсна најö öнöң мед-јонасö тöждыглісны асланыс гырнч-кашникјас, кага-рузумјас-пондаыс. Сар-дырјі налөн вегіг-мужікјас-коф-ічöтік-праваныс ез вöв, ез вермывны најö бөрјысны нї бөрјыны общественнеј службаö, ез вермывны шыагны олöмөн-вескöдлöмö. Сöветскеј власт мездіс ужалыг-јöзöс сар-кіпод-улыс, нывбабајаслы сетіс öткоф-права мужцінајаскöд. Сы-бөрты најö нöж-јöнїкөн кутісны велöдчыны грамотаö, гырнч-кашникјасыс-понда-тöждысöмыс-öпріч лоіны і мукöд могјас. Луныс-луно тöждысöм да уж налөн кутіс содны: öтї фельгаткаö мунö, мöд — сельсöветö, којмöд — коператівö ужавны. Ужалігөн некор лоö нїнöмабу-јылыс мөвпавны, нїнöмабуö-ескöм нöж-јöнїкөн ачыс бырö. Војдöр мужцінајасыд көт і велöдчытöмөг-жö вöліны, да најö, нывбабајас-моз, езжык гортаныс овны. Најö вöлі ветлöны ужавны бокö, карјасö, пыраласны сені шајнејö, Нардомјасын тојлыштчасны, мыј-сурö кывласны, адыласны. Нывбабајасыд-жö пыр гортанысöг пач-гöгöрыс да чельафыскöд ноксöны. Ферт, сөгга, сешöм-гажтöма-олїгад быдсама-торјыс кутас пырны журад. Чукöртчасны кытчöкө нывбаба-чукöр, мөдасны сорнїтны „керысјас“, „тöдысјас“ — јылыс, да кымын збыль-вылö пуктыны-пöчтöм-сорнїыс, сымын сіјö налы фівö, — ставсö збылö пуктöны. Ра-

зөдчасны сегга, гортаныс муналасны,— агныс полёны. Куз арга да төвга пемыд-војјаснад гаж-төм налы, војбыд мыжкө касгитчө: бытто гөбөчө-дыд „олыга“ ветлөдлө, паччөр-серогад кодкө печкө да мыј-да.

Велөдчытөм-јөз-мөвпалөм-герти „төдыојас“-ыд, өтї-ногөн, зев-лок-јөз, пыр пов наыг; мөд-ногөн—колан-војтыр: натөг овны оз поз. Најө-өд і ныв-зонто „отлаалёны“-і, гозја-кост-олөмтө „лөгөдөны“-і, вігөмјасгыд „кокнөдөны“-і. Удајт-час да мөдар-југыдөз вөтласны, шуасны сөмын: „сізі-нын талы јенмыс шуөма“.

Өвилаын вөлөма со-кущөм-тор: морт зев-јона омөлтчөма, вірпас чужөм-вывгыс бырөма, жөвјалө-ветлөдлө.

Мунас сіјө бурдөдчыны „төдыг“-ордө. „Төдыг“ шуө: „Тенө-пө щыкөдөмаөг; кытчөз щыкөдыгсө он төдмав, пыр омөлтчан“.

— Кызі-нө ме сіјөс корга? Отсав, со-јенмогысөн, ог вунөд тенгыд буртө. Богт мыј колө, сөмын отсав. Зікөз-өд-нын матөвоі, ебөстөммі.

„Төдыг“ сөрө мыј-сурө, мыј төд-вылас угө, велөдө бурдөдчыны. Вігылы німкоф. Вігыс „төдыг“-лы вайө выјтө-і, јөвтө-і, јайтө-і, пычтө-і, оз убөліт ачыс сојны. Оз вежөрав коңөр-пемыд-јорт, мыј вігөмыс сылөн јона-ужалөмыс-музөмла да пөттөз-сојтөмла. Омөль-сојаныс сылөн вірас чінөма колан-торјасыс. Сы-понда і сіјө омөлтчөма, келдөдөма. Рочөн сіјө-вігөмсө малокровіјөөн шуөны. Еща-віра-мортлы ескө шојтчыны, кујлышт-

ны гортын ниндм-ужавтдг, сожны пдттдз сыла-
жыка-гожан, жуны лекарство доктор инддм-серви.
Секі ескд сылдн вiрыс бара чджгас, бара мор-
тыд јонмас. „Тддыг“-ыдлы вег-нуалдм-дорыг, тд-
ддмыг, буржык аслыд челафыдкдд выј-јajtд сој-
ны.

Ндшта „тддыг“-јас бурддддны ускоп-вiсдмыг.
Сiјдн-пд вiсдны сдмын нывбабајас да кагајас. Ус-
коп-вiсдмыс-пд зев омдл, сыг-пд сдмын гусдн
бурдддчдны. Отчыд сещдм-вiсыглыг јуагд доктор:
„вiстав, кытi тенад вiсд, мыј секi текдд лолд?“

— Јурын дугдывтдг пыр жувгд,—шуд вiсыг.
—Сегга, кодкд быттд пыр чуксалд менд, горнi-
тддд“.

— Мыј-нд горнитддд“

— Код-тддд мыј... Вiдчдны, пiналдны менд.
Грчдтчдны вiны. Мукдд-дырјi му-вывтi лiбд вд-
ррд мунiгдн зев норiника горздны: „Оксiн! Сар-
ство небеснеј теныд...“ Саф-быртдз повчддасны,
кок-јылыг устдз...“

Тдддмыг, тајд вiсд, колд богтчыны сiјдс збы-
лыг-бурдддны. Еновтчан-кд, лун-мдд-мыгтi сiјд
пондас горзыны, шуасны: шеваа-пд. Мед-бур се-
щдм-вiсыгдс болнычад водтддны. Шдјтчыштас се-
нi мыјкд-дыра, уғас спокойнеја,—ускопыд i бырд,
быттд абу i вдвлдма.

Челафлдн мукдд-дырјiыс јур-вемыс вiсд. Куј-
лд сiјд сафтдгыс, срдд, некдддс оз тдд, горзд,
гiнјасдд кылдддма. Тащдм-вiсдмсд ддеревнаад „ус-
коп“-дн-жд шудны. Тајд-вiсдмыг бурдддны гд-

кыд.
больнi
-бурдд

М

јас, вд

лыг,

чдрын

сајас,

тасјас

С

кодјас

лдны

-јдз, в

лдны.

ны,

лок-о

дајтчд

Л

масн

јас ку

лдны

нм

С

мыг

мддн

бура

зддв

јас гi

лы ж

кыд. Сөмын пөраын-кө бостчан, нуан вісыгөс
больничао, а он кыскав „төдыг“-јас, велөдчытөм-
-бурдөдчыгјас-өрдөд,—верман.

Мі огө-н'н кутөј сорн'тны быдсама олыга-
јас, вөрсајас, васајас да мукөд-повзөдчыгјас-јы-
лыг, кодјас-јылыг куз-төвга-рытбыд пөлат-пач-
чөрын мојдөны пөлјас да пөчјас. Некущөм вөр-
сајас, васајас, олыгајас абуөг. На-јылыг мојд-віг-
тасјас вужісны міјанө важ-пемыд-пөрыг-јөзгань.

Өні-на-кө, кор-нын гөгөр котралөны пара-
кодјас, машинајас, електрической трамвајјас, леба-
лөны ајеропланјас,—ем уна пемыд,-велөдчытөм-
-јөз, важөн крестанаыд ставыс неграмотнейөг вө-
ліны. Быд гөгөрвөтөм, төдтөм-торјыг најө полис-
ны, чажтисны, лібө-пө сіјөс бур-јен вөчө, лібө
лок-омөль. Ескісны најө вөтјасө, касвітчөмө, га-
дајтчөмө,—ставыс-пө тајө фавөлгань, омөльгань.

Лібө кос-поводфа-кө лукгас, турун-нань ког-
масны, ыжыд пөжарјас лөоны, ыжыд ытва. скөт-
јас кутасны кулавны, візөмјас пондасны ветлөд-
лыны,—сіјө ставыс јенгань, јөз-грек-понда, асла-
ным омөль-олөм-понда.

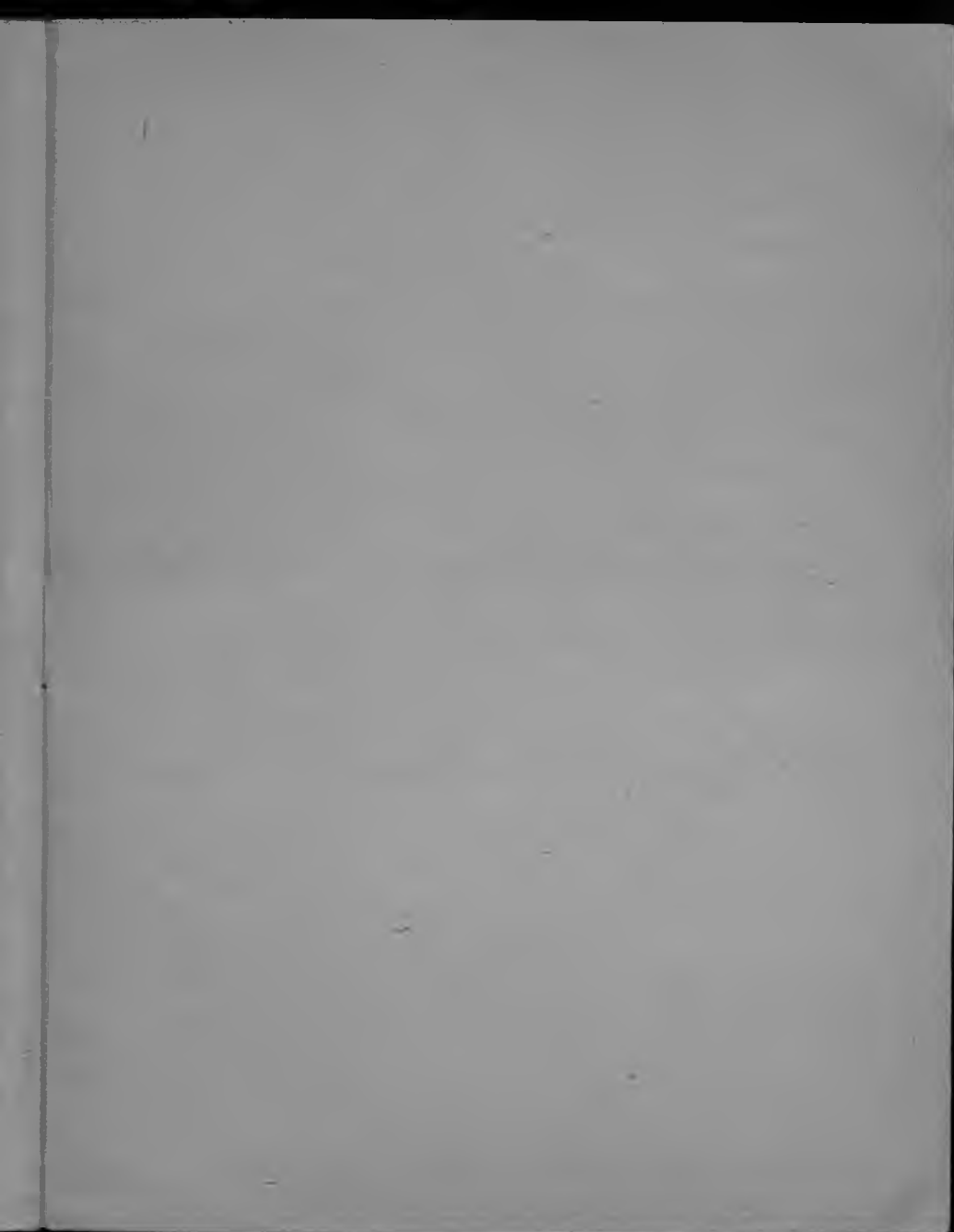
Сің војдөр важ-јөз і олісны, полиг-тырји јен-
мыг да сураыг. Пессісны кыкнаннысө најөс бур-
мөдны, мед егкө кызкө лок-торјасыг мездысны,
бура нем-чөж овны. Сы-вөсна јен возө сізјас лом-
зөдавлісны, вічкө-көлөкөлјас кіставлісны, образ-
јас гіжөдавтісны, молебенјас гылөдавлісны. Омөль-
лы жертва-вылө вөлі вәјөны сөд-канјасөс, сөд-пе-

тукјасӱс, гӱд-кӱзаясӱс. Наыг-мездыгӱм-могыг
нимјас вӱӱӱны, вежаваӱн којгӱны.

Бӱрынжык, кор кутӱс паскавны грамота, вос-
талӱсны школајас, леґӱсны бур-нигајас, соdic ве-
лӱдчӱм-јӱз,—секи уна-тӱдтӱм-тор лоӱ тӱдса. Уна
повӱдчыгјас да пӱверјӱјас кутӱсны бырны. ӱни
весӱг ӱчӱг-школаын-велӱдчыг-быд-деџина-нин тӱдӱ
гым-чардлыг, зерлыг артмӱмсӱ, оз-нын шу, тајӱ-
-пӱнебесаӱд ӱлья-пророк гулајтӱ. Сӱјӱ тӱдӱ, гым-
-чардлоӱны елџктрӱчествоыг. Некущӱм дадӱ оз
повчы сад-быртӱчыс, адґас-кӱ автомобилъ либӱ
трамвај, елџктрӱчество-лы, телеграп-лы, телепон-
-лы. Тӱдӱ сӱјӱ, оз сура-вын сенӱ уґав, а елџктрӱ-
чество.

Сӱґӱ наґӱнӱкӱн, воыг-воӱ јӱз велӱдчӱ, сугмӱ.
Велӱдчӱмӱн-щӱщ јӱз-костын бырӱны важ-ногса
олӱм, нӱнӱмабуӱ ескӱм. Сы-вӱсна быд - мортлы
колӱ зӱлы велӱдчыны, југдӱдны асзыс вежӱрсӱ.
Колӱ воставны школајас, леґны унжык бур-ни-
гајас да ґӱкӱґ-бырӱдны пемыдлун јӱз-костыг. Се-
ки, гашкӱ, регыджык ӱнеӱн-јортлӱн-колӱмыс пы-
рас олӱмӱ, мијан быдлаын лоӱ елџктрӱчество,
пуксас кокниджык, долыд олӱм.

ИИВ. № 3637

	Коми-3
	2-730

донис
Цена " 7 " ур. „К“